

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فطرت

رضا دارابی

www.ketab.ir

سرشناسه	:	دارابی، رضا، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	فطرت/مؤلف رضا دارابی.
مشخصات نشر	:	تهران: سازمان دارالقرآن کریم، نشر تلاوت، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۳۶۳ص.
شابک	:	978-600-817236-9
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	فطرت
موضوع	:	(Constitution Philosophy)
شناسه افزوده	:	سازمان دارالقرآن الکریم، نشر تلاوت
رده بندی کنگره	:	۵۵BBR
رده بندی دیسی	:	۱/۱۸۹
شماره جلد	:	۶۰۵۳۰۵۶

نام کتاب: فطرت

نویسنده: رضا دارابی

چاپ و صحافی: نخستین

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۸

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۸۱۷۲۳۶-۶۰۰-۹۷۸

ناشر: تلاوت

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، جنب کوچه ستوده، شماره ۳۹

نشانی: منطقه ۲۲، اتوبان شهیدخرازی، شهرک شهید باقری،

روبروی دانشگاه پیام نور غرب، مدرسه علمیه بقیه الله (عج)

تلفن: ۷۷۶۳۵۵۰۰

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار
۱۷	بخش اول
۱۷	شناخت فطرت
۱۹	شناخت فطرت
۱۹	فصل اول: مفهوم‌شناسی فطرت
۱۹	معنای لغوی
۲۷	معنای اصطلاحی فطرت
۳۲	فطرت در فقه
۳۴	فصل دوم: حقیقت فطرت
۳۹	فطرت و طبیعت

۴۸.....	آفرینش فطری
۵۴.....	فصل سوم: ابعاد فطرت
۵۵.....	علم فطری
۵۸.....	ولایت فطری
۶۲.....	گرایش فطری
۶۴.....	توان فطری
۷۱.....	بعد اخلاق
۷۳.....	فصل چهارم: معرفت شناسی فطرت
۷۸.....	فصل پنجم: فطریات
۸۴.....	علوم فطری و بدیهیات
۹۰.....	تصور بدیهی
۹۷.....	تصدیقات بدیهی
۱۱۱.....	قضایای فطری منطق
۱۱۳.....	وجود ربطی معلول و علم فطری
۱۱۶.....	وحدت وجود و علم فطری به مبدا
۱۳۳.....	هدایت تکوینی
۱۴۱.....	بینش شهودی
۱۴۶.....	من متعالی و خود عالی
۱۵۱.....	فطرت عاشقه
۱۵۳.....	اصول کمالات انسان

۱۵۷.....	بخش دوم
۱۵۷.....	فطرت اجتماعی
۱۵۹.....	فطرت اجتماعی
۱۵۹.....	فصل اول: فطرت اجتماعی
۱۶۴.....	فطرت اجتماعی و اصالت جامعه
۱۷۲.....	فصل دوم: جامعه فطری و امت در اسلام
۱۷۹.....	کادر-۱: نظام ولایی
۱۸۱.....	مدیریت در نظام ولایی
۱۸۵.....	فصل سوم: رهنمود و تمدن فطری
۱۸۸.....	هویت بخشی
۱۸۹.....	نظام هنجاری و ارزشی
۱۸۹.....	رفتار سازی
۱۹۰.....	اثر بخشی و خلاقیت
۱۹۱.....	فصل چهارم: فطرت و قانون
۱۹۷.....	منشاء حقوق فطری
۲۰۱.....	حقوق اساسی انسان
۲۰۵.....	حقوق اساسی و جامعه
۲۰۹.....	مفاهیم اعتباری و حقیقی
۲۱۲.....	قضایای ارزشی در اسلام
۲۱۳.....	فطرت و حقوق متفاوت
۲۱۸.....	فصل پنجم: تربیت فطری

۲۲۵	بخش سوم
۲۲۷	فطرت در قرآن
۲۲۷	فصل اول: کلمه فطرت در قرآن
۲۳۷	فصل دوم: معنای آیه فطرت
۲۴۵	فصل سوم: کرامت در قرآن
۲۵۰	فصل چهارم: ولایت در قرآن
۲۵۷	فصل پنجم: مراتب انسان در قرآن
۲۶۴	ایمان از طری
۲۷۲	فطرت و صفت از گناه
۲۸۰	فصل ششم: حالت جسمانی و عالم ذر
۲۹۱	بخش چهارم
۲۹۳	فطرت در فلسفه غرب
۲۹۳	فصل اول: نفی فطرت در فلسفه غرب
۲۹۳	حسن‌گرایی
۲۹۸	انسان‌گرایی و نفی فطرت
۳۰۲	اصالت فرد و جامعه و نفی فطرت
۳۰۶	اگرستانسیالیزم و نفی فطرت
۳۰۹	فصل دوم: فطرت‌گرایی در فلسفه غرب
۳۰۹	مثل افلاطون
۳۱۱	دکارت و مفاهیم فطری
۳۱۷	مقولات کانت

۳۲۵	بخش پنجم
۳۲۷	برهان فطرت
۳۲۷	فصل اول: براهین اثبات خدا
۳۳۲	برهان فطرت در حکمت اسلامی
۳۳۳	فصل دوم: برهان فطرت بر اساس علم حضوری
۳۳۴	فصل سوم: برهان فطرت بر اساس علم حصولی
۳۴۶	فصل چهارم: برهان فطرت بر اساس گرایش
۳۵۴	منابع و مآخذ

پیشگفتار

انسان شناسی، رکن مهم منظومهٔ هستی‌شناسی دین است و نگاه هر مکتب به انسان، عمق معرفتی آن را نشان می‌دهد. مکاتب بشری در توصیف انسان بسیار تلاش نموده‌اند و آن را محور عالم قرار داده‌اند؛ به طوری که مسئله امروز مکاتب، انسان و حقیقت و حقوق آن است. انسان‌مداری امروز که محصول این مکاتب بشری است، بدون لحاظ کرامت و ارزش ذاتی انسان، طرحی که برای انسان دارد؛ حداکثر استفادهٔ بشر از بُعد مادی و زندگی دنیوی اوست و از حقیقت متعالی انسان غفلت می‌کنند لذا حاصل تلاش آنها انسانی است حقیر که بریده از خلقت و حقیقتی زمینی دارد و تمام هم او باید نفسانیت باشد؛ چنین

انسانی در گرداب خود غرق شده و تمتعات دنیا او را به سرکشی و علو فرعونی می‌رساند. انسان مدرن امروز به حکم حقیقت انسانی، دارای روحی اخلاقی است که زیبایی افعال انسانی در نهاد او قرار داده شده است ولی تمدن مادی، این حقیقت انسان را مسخ نموده و او را در جهت خلاف سرشتش هدایت می‌کند که گمراهی و هلاکت انسان، ثمره آن است. بشر امروز در اغوای طاغوت، خلاف جریان حقیقت هستی خود حرکت می‌کند و در نتیجه به از خود بیگانگی و دوری از حقیقت خود می‌رسد. سرانجام این حرکت بن بستی است که بشر گرفتار شده و برای رهایی از آن در حال بازگشت به مکتب الهی است.

در مکتب الهی، انسان حقیقتی متعالی دارد و در متن خلقت دارای کرامت و ارزش ذاتی است، به همین دلیل خداوند نشان از عظمت الهی دارد؛ این حقیقت متعالی انسان به تعبیر دیگر، «رأی فطرت» نامیده شده که مبنای انسان شناسی دین است.

فطرت، رکن مهم هستی شناسی مکتب الهی می‌باشد و تربیت و حقوق انسان مبتنی بر آن است. اگر حقیقت انسان و مرتبه او در هستی معلوم شود؛ در آن صورت تربیت و تعالی انسان و قوانین اخلاقی و حقوقی حیات انسان، باید بر آن اساس باشد. انسان حقیقت عالم را درک می‌کند و می‌داند همه هستی را از مندرج و وابسته به وجودی بی نیاز است که فیض هستی از او سرچشمه می‌گیرد. این شهود درونی انسان در زندگی مادی، دچار غفلت می‌شود و طنین ندای آن در انسان ضعیف می‌شود ولی در مشکلات و گرفتاری ها که توجه انسان از زندگی دنیوی برداشته شده و با خود خلوت می‌کند؛ این نیاز و احتیاج درونی را می‌بیند و می‌فهمد که در درون خود به قادر متعال، وابسته است لذا از او فقط

استعانت می جوید. این درک، عهدی است که در متن خلقت بر عهده انسان قرار گرفته و شاکله و سرشت او را در عالم ذر شکل داده است و معارف دینی و شناخت حق تعالی، همگی بازگشت به این درک می کند. این درک فطری، مقتضای سرشت انسان است که در هستی، توان درک را برای ما قرار داده است و چون آن حقیقت متعالی را کمال هستی دیده، به سمت او گرایش دارد در حقیقت انسان در درون خود، قیام عالم به خدا و ولایت او بر هستی را شهود کرده و در نتیجه به سمت آن ولی مطلق گرایش دارد این امر به صورت اجمالی و بالقوه در انسان وجود داشته و با رشد حقیقت انسان به تفصیل می رسد.

انسان و ذات الهی با فطرت خود درک می کند و به آن، که غایت متناسب با حقیقت انسان است، گرایش دارد. محبت و عشق ولایت الهی و رسیدن به آن، حقیقت فطری انسان را شکل می دهد. ادعیه منقول از ائمه، سرشار از مضامین عشق و محبت الهی است و شاگردان و شیعیان خود را بر اساس این حقیقت، تربیت کرده اند. فطرت انسان، اقتضاء دارد، ولایت الهی را درک کرده و به آن گرایش داشته باشد و عشق رسالت و لقاء الهی در درون او شعله ور باشد. در این راستا همه اموری که نشان از حقیقت الهی دارند، مورد محبت و عشق انسان قرار می گیرد لذا عشق به انسان کامل که الهی خداست در نهاد و سرشت انسان قرار دارد. ساختار و شاکله انسان در خلقت، ولایت الهی است که حقیقت انسان و هویت او را تشکیل می دهد. شهود ولایت الهی، درکی فطری است که هویت الهی انسان و شناخت خدا در متن زندگی اوست. گرایش محبت گونه و عاشقانه انسان به ولایت الهی جهتی است که خلقت به متن زندگی انسان داده است. فطرت، هستی انسان است که در آن، شهود و درک

و عشق حضور دارد. تبیین این حقیقت انسان در هستی به صورت فلسفی و برداشت از متون دینی هدفی است که در این متن به آن پرداخته ایم.

تبیین فطرت به درک ولایت الهی در آثار امام خمینی اشاره شده است و برگرفته از نظرات ایشان است. زبان فطرت زبان عشق است که در بیان امام، حقیقت جبلی انسان بیان شده است. انشاء الله ثمرات بحث در تربیت و فرهنگ سازی و تمدن سازی فطرت در آینده به این بحث اضافه شود.

این متن در آستانه عید غدیر تمام شد و به رسم ادب و تبرک، آن را به روح امیر المومنین (ع) تقدیم می کنم؛ همانطور که سرشت مؤمنین به محبت ولایت او آمیخته شده: انشاء الله با ظهور فرزند او فطرت انسان شکوفا شده و حقیقت متعالی انسان به تمسک مهر وی برسد.

رضا داریابی

تابستان ۹۸